

Hoveddokument

Kulturdirektoratets arbeid med immateriell kulturarv

Strategien angir retning og prioriteringer for Kulturdirektoratets arbeid med immateriell kulturarv i perioden 2026–2031. Den skal styrke direktoratets evne til å ivareta rollen som nasjonalt kontaktpunkt for UNESCOs 2003-konvensjon og til å utvikle arbeidet i tråd med nasjonale kulturpolitiske mål, internasjonale forpliktelser og føringer fra Kultur- og likestillingsdepartementet.

Strategien skal være et styringsverktøy for hvordan Kulturdirektoratet prioriterer innsats, samarbeid og virkemidler på feltet.

Strategien består av to dokumenter:

- **Hoveddokument**
- Bakgrunnsdokument

FORMÅL	1
DIALOG OG KUNNSKAPSGRUNNLAG	1
UTFORDRINGER OG PRIORITERINGER	1
VIRKEMIDLER	2
DE FIRE STRATEGISKE SATSINGSOMRÅDENE	3

Formål

Formålet med strategien er å bidra til å oppfylle Kulturdirektoratets samfunnsoppdrag på kulturfeltet, herunder styrke forvaltningen, utviklingen og formidlingen av immateriell kulturarv i Norge. Arbeidet er forankret i føringer i tildelingsbrevet og i Norges forpliktelser etter UNESCOs 2003-konvensjon.

Strategien skal bidra til å styrke vern og videreføring av tradisjoner, praksiser, ferdigheter, muntlige uttrykk og fellesskapsbasert kunnskap som sentrale elementer i den levende kulturarven. Samtidig skal den bidra til at arbeidet med immateriell kulturarv skjer på en måte som er lokalt forankret, etisk forsvarlig og i tråd med prinsippet om medvirkning fra utøvere, kunnskapsbærere og berørte fellesskap.

Visjonen er et samfunn rikt på kunst og kultur, der levende tradisjoner og praksiser er anerkjent som en naturlig del av kulturarv i Norge.

Dialog og kunnskapsgrunnlag

Strategien bygger på prinsippet i 2003-konvensjonen om at immateriell kulturarv vernes og videreføres gjennom lokalt forankrede prosesser, med aktiv deltakelse fra utøvere og fellesskap. Dette er også i tråd med Kulturdirektoratets rolle som tilrettelegger, rådgiver og kunnskapsutvikler på feltet.

Strategien legger til rette for etisk forsvarlige prosesser, ta utgangspunkt i behov definert av miljøene selv, og bidra til reell deltakelse og kulturelt eierskap. Prinsippene skal danne grunnlaget i arbeidet med immateriell kulturarv på tvers av ulike aktører i hele feltet

I arbeidet med strategien har Kulturdirektoratet gjennomført dialogmøter med et bredt spekter av aktører over hele landet, og åpnet for innspill. Deltakerne omfatter blant annet frivillige organisasjoner, utøvere, museer, kulturhus, regionale myndigheter og forskningsmiljøer. Samiske institusjoner og organisasjoner, samt representanter for de fem nasjonale minoriteter, har hatt en sentral rolle. Dette gjenspeiler Norges forpliktelser, og er i tråd med politiske føringer om å prioritere disse gruppenes språk, tradisjoner og kulturelle uttrykk.

Utfordringer og prioriteringer

Dialogen med feltet viser flere gjennomgående utfordringer: lav synlighet, krevende tilgang til og navigering i finansieringssystemene, mangler i digital infrastruktur og behov for bedre koordinering mellom aktørene. Samtidig er det behov for å styrke overføringen av kunnskap og praksis mellom generasjoner, særlig til barn og unge.

Dette danner grunnlaget for strategiens prioriteringer og satsningsområder. Strategien skal styrke kunnskap, samarbeid og rammevilkår i feltet, slik at immateriell kulturarv i større grad synliggjøres, tas i bruk og videreføres.

Virkemidler

Strategiens prioriteringer skal følges opp gjennom tre overordnede virkemidler:

1

BEVISSTGJØRING OG SYNLIGGJØRING

Kulturdirektoratet skal bidra til å styrke allmennhetens forståelse av og anerkjennelse for immateriell kulturarv. Dette innebærer å utvikle tydeligere terminologi, styrke kommunikasjonen om feltet, forbedre digitale innganger og videreutvikle den nasjonale fortegnelsen på ikanorge.no. Siden feltet fortsatt er lite kjent i befolkningen, skal det også legges større vekt på formidling, tilgjengelige læringsarenaer og digitale verktøy.

2

KAPASITETSBYGGING

Kulturdirektoratet skal bidra til å styrke kunnskap, kompetanse og samarbeid på feltet. Dette omfatter utvikling av intern kompetanse, støtte til frivillige organisasjoner og museer, styrking av regional kunnskap og partnerskap med samiske og minoritetsaktører. Kapasitetsbygging skal også legge til rette for overføring av kunnskap, praksiser og uttrykk til barn og unge, slik at kontinuitet og fornyelse i feltet sikres. Det inkluderer dessuten internasjonalt samarbeid og bruk av UNESCOs listeføringsmekanismer som verktøy for kunnskapsutveksling og metodisk utvikling.

3

FINANSIERING

Kulturdirektoratet skal bidra til mer oversiktlige og treffsikre finansieringsveier for immateriell kulturarv. Selv om feltet allerede støttes gjennom en rekke nasjonale, regionale og kommunale ordninger, oppleves finansieringslandskapet ofte som fragmentert og vanskelig å navigere i. Dette gjelder særlig for frivillige aktører, samiske miljøer og nasjonale minoriteter. I strategiperioden vil det derfor være viktig å tydeliggjøre relevante finansieringsmuligheter, vurdere behovet for mer målrettede tilskudd, styrke regional samordning og utforske bærekraftige finansieringsmodeller som ivaretar mangfoldet i feltet.

De fire strategiske satsingsområdene

Kulturdirektoratet vil prioritere arbeidet med å utvikle den immaterielle kulturarven ved å bruke de identifiserte virkemidlene innenfor fire prioriterte områder.

Områdene vektlegger det relasjonelle samspillet mellom generasjoner, frivillighetens rolle og institusjonene, og gjenspeiler også interne og nasjonale behov, UNESCOs tematiske prioriteringer og innsikt fra dialog med aktører.

BÆREKRAFTIGE BYER OG LOKALSAMFUNN

Immateriell kulturarv knyttes til bærekraftig utvikling/2030-agendaen. FNs bærekraftsmål 11 omhandler bærekraftige byer og lokalsamfunn. Pilotprosjekter i utvalgte byer og fylker kan utforske hvordan levende kulturarv kan bidra til inkludering, samfunnsrobusthet og lokal utvikling.

FORSONING

Bygger på rapporten fra Sannhets- og forsoningskommisjonen, der levende kulturarv er et viktig omdreiningspunkt. Rapporten legger vekt på å styrke tillit, kulturelle rettigheter og dialog, samiske og nasjonale minoritetsspråk, kunnskapssystemer og lokalt forankrede kulturinitiativer.

BEREDSKAP

Strategien anerkjenner kulturens rolle i krisesituasjoner, med utgangspunkt i erfaringer fra internasjonalt kulturarvsvern. Målet er å utvikle nasjonale modeller for vern og videreføring av immateriell kulturarv i kriser og styrke museer og organisasjoners kapasitet innen beredskap og krisehåndtering.

MUSEENES ROLLE

Museene fremheves som sentrale kunnskapsinstitusjoner og samfunnsaktører. Strategien oppfordrer til mer demokratiske og lokalt forankrede praksiser, sterkere nettverk og økt kompetanse på immateriell kulturarv. Kulturdirektoratet vil støtte denne utviklingen gjennom partnerskap, kompetanseprogrammer og målrettede insentiver.